

Osteoporoza

PROBLEM INTERDYSCYPLINARNY

Redakcja naukowa

Edward Czerwiński

PZWL

Osteoporoza

PROBLEM INTERDYSCYPLINARNY

Redakcja naukowa

Prof. dr hab. med.

Edward Czerwiński

PZWL

Spis treści

Słowo wstępne	11
1. Osteoporoza pierwotna – <i>J.E. Badurski, N.A. Nowak</i>	13
1.1. Istota, definicje, kryteria diagnostyczne	13
1.2. Czynniki i mechanizmy przebudowy kości wpływające na rosnące z wiekiem ryzyko złamania	15
1.3. Skutki ogólnoustrojowe przechodzenia bodźców drogą Wnt/ β -katenina lub poprzez aktywację PPAR	23
2. Kość jako aktywny organ człowieka – <i>M. Walicka, E. Franek</i>	41
2.1. Przebudowa tkanki kostnej	41
2.2. Rola kości w utrzymywaniu homeostazy wapniowo-fosforanowo-magnezowej	41
2.3. Rola kości w utrzymywaniu równowagi kwasowo-zasadowej	43
2.4. Funkcje endokryne kości	44
2.5. Manifestacja kostna chorób ogólnoustrojowych	46
2.6. Podsumowanie	46
3. Osteoporoza u mężczyzn – <i>W. Misiowski</i>	48
3.1. Etiologia	49
3.2. Rozpoznawanie i leczenie	52
3.3. Mniej zarejestrowanych leków dla mężczyzn niż dla kobiet	53
4. Diagnostyka osteoporozy – <i>E. Czerwiński, W. Wielanowska, P. Borowy</i> ..	59
4.1. Badanie gęstości mineralnej kości	59
4.2. Ocena ryzyka złamania metodą FRAX	63
4.3. Nowe zastosowania badania DXA	65
4.4. Densytometria obwodowa	69
4.5. Ilościowa ultrasonografia	69
4.6. Tomografia komputerowa	70
4.7. Badanie radiologiczne w diagnostyce złamań kręgosłupa	71
5. Cukrzyca typu 2 – wpływ na masę kostną i złamania – <i>M. Walicka, E. Franek</i>	76
5.1. Wpływ hiperglikemii na jakość tkanki kostnej	76
5.2. Hormony inkrętynowe	78
5.3. Wpływ tkanki tłuszczowej na metabolizm kostny	78
5.4. Masa kostna w cukrzycy typu 2	79
5.5. Wpływ leków stosowanych w terapii cukrzycy typu 2 na metabolizm kostny i ryzyko złamania	80
5.6. Ryzyko złamania w cukrzycy typu 2	81
5.7. Podsumowanie	81

6.	Ryzyko złamań związane z przewlekłym podawaniem glikokortykosteroidów – <i>P. Gtuszeko</i>	84
6.1.	Patomechanizm złamań	84
6.2.	Ryzyko złamań w przebiegu przewlekłej steroidoterapii	86
6.3.	Postępowanie prewencyjne i leczenie osteoporozy wtórnej	86
6.4.	Farmakoterapia GIO	89
7.	Złamania kości w przewlekłej chorobie nerek – <i>A. Więcek, T. Nieszporek</i>	91
8.	Choroba nowotworowa kości – <i>W. Misiorowski</i>	98
8.1.	Patofizjologia choroby nowotworowej kości	99
8.2.	Diagnostyka niskiej masy kostnej u chorych na raka	102
8.3.	Identyfikacja przerzutów do kości	103
8.4.	Choroba nowotworowa a ryzyko złamań	103
8.5.	Leczenie ablastyczne a ryzyko złamań	104
8.6.	Rak piersi	105
8.7.	Rak gruczołu krokowego	107
8.8.	Nowotwory układu hemopoetycznego	109
8.9.	Podsumowanie	110
9.	Problem złamań osteoporotycznych – <i>E. Czerwiński, P. Rozpondek, M. Synder, J. Amarowicz, M. Berwecka</i>	117
9.1.	Epidemiologia złamań	118
9.2.	Jakość życia po złamaniu osteoporotycznym	128
9.3.	Ortogeriatrya	129
9.4.	Zapobieganie wtórnym złamaniom	130
10.	Suplementacja wapnia i witaminy D w zapobieganiu złamaniom osteoporotycznym u osób starszych: korzyści i kontrowersje – <i>E. Marcinowska-Suchowierska</i>	136
10.1.	Skuteczność terapeutyczna wapnia w zapobieganiu złamaniom	136
10.2.	Suplementacja wapnia – kontrowersje	137
10.3.	Skuteczność terapeutyczna witaminy D oraz witaminy D łącznie z wapniem w zapobieganiu złamaniom	139
10.4.	Suplementacja wapnia i witaminy D w zmniejszeniu ryzyka złamań i upadków w populacji osób starszych i u indywidualnego pacjenta – spojrzenie kliniczne, wytyczne	142
10.5.	Suplementacja witaminy D w populacji zdrowej	143
10.6.	Leczenie/suplementacja niedoborów witaminy D u indywidualnych pacjentów	145
11.	Leczenie farmakologiczne osteoporozy – <i>E. Marcinowska-Suchowierska</i>	148
11.1.	Podstawowe dane	149
11.2.	Leki antyresorpcyjne	150
11.3.	Wybiórcze modulatory receptora estrogenowego	151
11.4.	Bisfosfoniary (BS)	151
11.5.	Denosumab (DEN)	155
11.6.	Leki anaboliczne i anaboliczno-przeciwresorpcyjne	156

11.7. Leczenie farmakologiczne skojarzone i sekwencyjne	158
11.8. Zasady wyboru terapii i zalecenia w osteoporozie	159
12. Leczenie farmakologiczne osteoporozy – działania niepożądane leków, powikłania – E. Marciniowska-Suchowierska	164
12.1. Bisfosfoniany (BS)	165
12.2. Wybiórcze modulatory receptora estrogenowego	169
12.3. Denosumab (DEN)	169
12.4. Parathormon – PTH (1–34)	170
12.5. Ranelinian strontu (RS)	170
13. Upadki jako przyczyna złamań i zwiększonej śmiertelności – A. Skalska, M. Fedyk-Lukasik	173
13.1. Upadki	174
13.2. Przyczyny upadków	175
13.3. Skutki upadków	178
13.4. Złamania jako przyczyna zwiększonej śmiertelności	179
13.5. Inne urazy związane z upadkami	181
13.6. Lęk przed upadkiem i zespół poupadkowy	182
13.7. Jakość życia po upadku	182
13.8. Zapobieganie upadkom	183
14. Sarkopenia – patogeneza, diagnostyka i leczenie – E. Czerwiński, M. Berwecka, K. Boczoń	186
14.1. Definicja sarkopenii	186
14.2. Epidemiologia	187
14.3. Objawy	187
14.4. Budowa i zarys fizjologii mięśnia	188
14.5. Patofizjologia sarkopenii	193
14.6. Diagnostyka sarkopenii	199
14.7. Leczenie	203
15. Sarkopenia a osteoporoza – M. Berwecka, K. Boczoń, E. Czerwiński	210
15.1. Historia definicji	210
15.2. Starość czy choroba?	214
15.3. Czynniki wpływające na rozwój osteoporozy i sarkopenii	214
15.4. Podsumowanie	221
16. Nordic walking w zapobieganiu upadkom – J. Opara	229
16.1. Rola aktywności fizycznej w zapobieganiu upadkom	229
16.2. Rola <i>nordic walking</i>	231
16.3. Podsumowanie	233
17. System Zapobiegania Złamaniom na świecie i w Polsce – J. Amarowicz, E. Czerwiński	236
17.1. System Zapobiegania Złamaniom – <i>Fracture Liaison Services</i> (FLS)	236
17.2. Wprowadzenie Systemu Zapobiegania Złamaniom w Polsce	242
Skorowidz	247